

Safon Ansawdd Tai Cymru

Gwella tai cymdeithasol yng Nghymru –
Canllaw i denantiaid

Cafodd y ddogfen hon ei hysgrifennu gan Lywodraeth Cymru. Mae'n fersiwn hawdd ei ddeall o'r ddogfen 'Safon Ansawdd Tai Cymru – cynnal a gwella tai cymdeithasol yng Nghymru'.

Sut i ddefnyddio'r ddogfen hon

Dogfen hawdd ei deall yw hon. Ond mae'n bosib bydd angen cymorth arnoch chi i'w darllen. Gofynnwch i rywun rydych chi'n ei adnabod eich helpu.

Efallai bod hi'n anodd deall y geiriau mewn **ysgriflen las drwm**. Gallwch chi sicio beth mae'r holl eiriau mewn glas yn ei olygu ar **dudalen 31**.

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Pan fydd y ddogfen yn dweud **ni**, mae hyn y golygu **Llywodraeth Cymru**. I gael mwy o wybodaeth, dyma sut i gysylltu â ni:

Gwefan: <https://llyw.cymru/cysylltu-ni>

E-bost: cymorth@llyw.cymru

Ffôn: 0300 0604400

Cafodd y ddogfen hon ei throï'n fersiwn Hawdd ei Ddeall gyda **Photosymbols** gan **Hawdd Ei Ddeall Cymru**. I ddweud wrthon ni beth rydych chi'n feddwl am y fersiwn Hawdd ei Ddeall hwn, [cliciwch yma](#).

Cynnwys

Tudalen

Cyflwyniad.....	4
Am y Safon.....	6
Sut i basio'r Safon.....	9
Rhaid i gartrefi fod mewn cyflwr da.....	10
Diogelwch eiddo a diogelwch personol.....	11
Gwresogi a'r amgylchedd.....	14
Rhaid i gartrefi fod yn gyfforddus.....	19
Gwneud cartrefi yn addas i'r tenant.....	21
Beth sydd angen i'r landlord ei wneud.....	24
Mwy o wybodaeth.....	27
Geiriau anodd.....	31

Cyflwyniad

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ni yw **Llywodraeth Cymru**.

Gwnaethon ni ysgrifennu dogfen o'r enw **Safon Ansawdd Tai Cymru**.

Byddwn ni'n defnyddio'r teitl byr 'y **Safon**' ar ei gyfer.

Rydyn ni am i bobl sy'n byw mewn **tai cymdeithasol** fod â chartrefi o ansawdd da.

Tai cymdeithasol yw cartrefi y mae pobl yn gallu fforddio eu rhentu heb lawer o arian.

Mae'r **Safon** ar gyfer **landlordiaid** sy'n berchen ar **dai cymdeithasol**. **Landlordiaid** cymdeithasol yw cynghorau a chymdeithasau tai.

Mae **landlordiaid** yn berchen ar gartrefi y mae pobl eraill yn eu rhentu ac yn byw ynddyn nhw. Rhaid i **landlordiaid** sicrhau bod eu cartrefi mewn cyflwr da.

Mae'r **Safon** yn dweud wrth **landlordiaid** sut i wneud eu cartrefi'n well. Ac yn fwy diogel.

Mae'r **canllaw** hwn yn helpu **tenantiaid** cymdeithasol i wybod beth i'w ddisgwyl gan eu **landlord**. Mae'n egluro beth mae'r **Safon** yn dweud y mae'n rhaid i **landlordiaid** ei wneud.

Mae **tenant** yn rhywun sy'n rhentu ei gartref. Maen nhw'n talu eu landlord bob wythnos neu bob mis.

Am y Safon

Mae'r Safon yn rhoi rhestr o 8 peth mae rhaid i gartref o ansawdd da fod â nhw. Mae rhaid iddo fe:

1. Bod mewn cyflwr da.

2. Bod yn ddiogel.

3. Peidio â chostio gormod i'w wresogi. A phaidio â bod yn wael i'r **amgylchedd**.

Yr **amgylchedd** yw lle rydyn ni'n byw. Mae'n cynnwys y tir, y mor, yr awyr, a phopeth sy'n byw arno fe neu ynddo fe. Er enghraifft, planhigion, anifeiliaid, a physgod.

4. Bod â chegin gyfoes.

5. Bod ag ystafell ymolchi gyfoes.

6. Bod yn gyfforddus. A bod yn addas i'r person sy'n byw yno.

7. Bod â gardd os yw'n bosib.

8. Bod â lle dymunol y tu allan os yw'n bosib.

Os oes gan gartref yr 8 peth yma i gyd, rydyn ni'n dweud ei fod e wedi pasio'r **Safon**.

Ond rydyn ni'n gwybod nad yw hi'n bosib i rai cartrefi basio pob rhan o'r **Safon**.

Mae hynny'n iawn. Os oes rheswm da.

Os nad yw cartref yn bodloni rhan o'r **Safon**, mae rhaid i **landlordiaid** ddweud y rheswm wrthon ni.

Sut i basio'r Safon

Mae'r adran hon yn dweud beth mae rhaid i **landlordiaid** ei wneud a'i wirio er mwyn i gartref allu pasio'r **Safon**.

Mae dogfennau a chanllawiau eraill hefyd. Maen nhw'n esbonio'r gwiriadau ar gyfer pethau gwahanol yn fanylach.

Rydyn ni wedi cynnwys rhestr o'r dogfennau a'r canllawiau eraill hyn yn yr adran **mw y wybodaeth** ar dudalen 27.

Mae offeryn ar gael i **landlordiaid** o'r enw y System Mesur Iechyd a Diogelwch ar gyfer Tai. [Cliciwch](#) i weld mwy o wybodaeth.

Bydd yn helpu **landlordiaid** i wirio eu cartrefi. I wneud yn siŵr eu bod nhw'n ddiogel ac o ansawdd da.

Rhaid i gartrefi fod mewn cyflwr da

Waliau

Mae rhaid i waliau fod mewn cyflwr da. A phaidio â bod yn wan nac yn cwmpo i lawr.

Lleithder

Ni ddylai fod **unrhyw** leithder mewn cartref. Mae waliau llaith yn ddrwg i gartref. Ac yn ddrwg i iechyd **tenant**.

Grisiau

Dylai grisiau fod yn ddiogel. A phaidio â bod ag unrhyw ddifrod sy'n eu gwneud nhw'n beryglus.

Diogelwch eiddo a diogelwch personol

Drysau a ffenestri

Secured By Design yw canllaw gan yr heddlu am ddiogelwch yn y cartref. [Cliciwch yma - Secured By Design](#) i weld mwy o wybodaeth.

Mae'r cyngor hwn yn helpu i sicrhau bod drysau a ffenestri'n ddiogel.

Diogelwch tân

Rhaid i gartrefi fod â synwryddion gwres a mwg sy'n bodloni **Safonau Prydeinig**.

Safonau Prydeinig yw rheolau ansawdd mae rhaid i bawb eu dilyn.

Mae rhaid bod ffordd ddiogel a hawdd i **denantiaid** ddianc os oes tân. Mae hyn yn cynnwys dianc o fflatiau a chartrefi sy'n cael eu rhannu.

Mae rhaid i **landlordiaid** wirio cartrefi'n rheolaidd am ddiogelwch tân. A dilyn yr holl ddeddfau diogelwch tân.

Diogelwch nwy a gwresogi

Mae rhaid i gartrefi fod â **synwryddion carbon monocsid** sy'n bodloni **Safonau Prydeinig**. Nwy yw **carbon monocsid**. Bydd y synwryddion yn gwneud sŵn os oes nwy yn gollwng.

Mae rhaid i gartrefi gael gwiriad diogelwch bob blwyddyn os ydyn nhw'n defnyddio:

- Nwy. Er enghraifft, boeler nwy.
- Olew. Er enghraifft, gwresogydd olew.
- Tanwydd solet. Er enghraifft, tân glo.

Mae rhaid i bob gwiriad diogelwch gael ei wneud gan berson cymwys.

Mae rhaid i **landlordiaid** roi copi o'r gwiriadau diogelwch i **denantiaid**.

Diogelwch trydanol

Mae rhaid i unrhyw eitemau trydanol mae'r **landlord** yn eu rhoi mewn cartref gael prawf diogelwch bob blwyddyn. Er enghraifft, cwcer.

Dylai cartrefi gael gwiriad diogelwch trydanol bob 5 mlynedd neu lai. Mae hyn yn cael ei alw'n **Adroddiad Cyflwr Gosodiadau Trydanol**.

Mae rhaid i'r gwiriad diogelwch hwn gael ei wneud gan weithiwr proffesiynol.

Mae rhaid i **landlordiaid** roi copi o'r gwiriad hwn i **denantiaid**.

Gwresogi a'r amgylchedd

Gwresogi

Mae'r **Weithdrefn Asesu Safonol** yn wiriad i weld a oes gan gartrefi wres o ansawdd da.

Mae rhaid i'r **landlord** ddilyn y **Weithdrefn Asesu Safonol**.

Mae rhaid iddyn nhw sicrhau nad yw gwresogi cartref yn costio gormod o arian.

Mae rhaid iddyn nhw sicrhau nad yw gwresogi cartref yn ddrwg i'r **amgylchedd**.

Mae rhaid i gartrefi adael i'r aer lifo drwyddyn nhw'n iawn. Yn enwedig mewn ceginau ac ystafelloedd ymolchi.

Dŵr

Dylai fod gan gartrefi ffitiadau ac offer sy'n atal dŵr rhag cael ei wastraffu.

Mae hyn yn gallu helpu **tenantiaid** i gadw eu biliau dŵr i lawr.

Ac mae'n dda i'r **amgylchedd**.

Mae rhaid i'r **landlord** ddilyn **Rheoliadau Cyflenwi Dŵr (Ffitiadau Dŵr) 1999**. Mae hon yn ddeddf sy'n ymwneud â defnyddio dŵr.

Dylen nhw roi **casgenni dŵr** mewn gerddi os yw'n bosib. Mae casgenni dŵr yn casglu dŵr glaw. Mae **tenantiaid** yn gallu defnyddio'r dŵr hwn ar gyfer eu gerddi.

Ceginau

Dylai ceginau fod yn llai nag 16 oed. Oni bai eu bod nhw mewn cyflwr da.

Dylai ceginau newydd gael eu cynllunio'n briodol. Ac yn ddiogel. Er enghraifft:

- Dylai fod lle i gwcer, oergell a pheiriant golchi. Ac offer eraill os oes angen.

- Dylai arwynebau gwaith fod yn ddigon mawr fel y bydd pobl yn gallu eu defnyddio nhw'n iawn. Ac yn ddiogel.

- Dylai fod digon o le storio yn y gegin. Ac yng ngweddill y cartref.

- Dylai fod rhywle i storio ailgylchu. Gall hyn fod y tu mewn neu'r tu allan.

- Dylai fod o leiaf 6 soced pŵer dwbl mae'n hawdd cael atyn nhw.

- Mae rhaid i geginau fod â llawr gwrthlithro.

- Dylai fod rhywle i olchi, sychu ac awyru dillad. Os nad oes lle i sychu dillad, dylai'r landlord ddarparu peiriant sychu dillad.

Ystafelloedd ymolchi

Dylai ystafelloedd ymolchi a thoiledau fod yn llai na 26 oed. Oni bai eu bod nhw mewn cyflwr da.

Mae rhaid i ystafelloedd ymolchi fod â llawr gwrthlithro.

Dylai ystafelloedd ymolchi fod â chawod a bath os yw'n bosibl. Mae cawod yn gallu bod dros y bath.

Rhaid i gartrefi fod yn gyfforddus

Lle

Dylai cartrefi fod â digon o le i fyw yn gyfforddus.

Mae rheolau ynghylch faint o le sydd ei angen mewn cartref. Dylai'r **Landlord** ddefnyddio'r **Metric Handbook** i gyfrifo'r lle sydd ei angen mewn cartref.

Lloriau

Dylai pob ystafell fod â'r llawr cywir. A bod mewn cyflwr da.

Er enghraifft, ddylai lloriau ystafelloedd ymolchi ddim bod yn rhy lithrig.

Dylai'r **landlord** wirio'r lloriau bob tro y bydd **tenant** yn symud allan.

Os nad yw'r lloriau mewn cyflwr da, dylen nhw eu newid nhw cyn i denant newydd symud i mewn.

Sŵn

Dylai waliau a ffenestri fod o ansawdd da.

I sicrhau nad yw synau arferol yn achosi gormod o drafferth i **denantiaid**. Er enghraifft, sŵn traffig y tu allan.

Gwneud cartrefi'n addas i'r tenant

Dylai'r **landlord** wneud yn siŵr bod cartref yn addas i'r **tenantiaid** sy'n byw ynddo fe.

Er enghraifft, mae angen lle ar rai **tenantiaid** ar gyfer teulu mwy. Neu am weddio.

Ac mae angen storfeydd ychwanegol ar rai **tenantiaid** ar gyfer bwyd oherwydd eu crefydd.

Dylai cartref fod yn addas ar gyfer anghenion **tenant** anabl. Ac anghenion **tenant** hŷn.

Dylai fod yn hawdd dod o hyd i gartref a mynd i mewn iddo. Yn enwedig i'r gwasanaethau brys.

Gerddi

Dylai cartrefi fod â gardd. Ond efallai na fydd hi'n bosibl cael un bob amser.

Dylai fod yn hawdd i **denantiaid** gael mynediad i'r ardd. Ac yn ddiogel.

Dylai gerddi fod â llwybr fel ei bod hi'n hawdd cerdded o'u cwmpas nhw.

Mae angen i gerddi fod yn ddigon mawr i bobl eu defnyddio nhw'n gyfforddus.

Dylai'r **landlord** ddarparu lein sychu dillad os yw'n bosibl. A dylai fod llwybr ati hi.

Dylai fod rhywfaint o le storio sy'n gallu cael ei gloi y tu allan. Er enghraifft, i storio beiciau ac offer gardd.

Lleoedd dymunol tu allan

Dylai'r **landlord** geisio creu lleoedd dymunol tu allan. A dylai hi fod yn hawdd gofalu amdany'n nhw.

Dylai lleoedd tu allan fod yn dda i fywyd gwylt. Er enghraifft, adar a gwenyn.

Dylai fod digon o blanhigion a choed. A dylai golau haul allu dod drwodd.

Mae hyn i gyd yn dda i'r **amgylchedd**.

Os nad oes gennych chi eich gardd eich hun, dylai fod digon o le storio diogel y tu allan ar gyfer beiciau, cadeiriau gwthio neu sgwteri symudedd ar gyfer pob **tenant**.

Beth mae angen i'r landlord ei wneud

Erbyn Mawrth 2033, mae rhaid i'r holl **dai cymdeithasol** basio'r **Safon**.

Yn y 3 blynedd nesaf, dylai'r **landlord** wneud hyn:

- Casglu gwybodaeth am ansawdd eich cartrefi.

- Darganfod pa waith sydd ei angen i basio'r **Safon**.

- Darganfod faint fydd y gwaith yn ei gostio.

- Ysgrifennu cynllun am yr hyn maen nhw'n mynd i'w wneud. A chynnwys yr hyn nad ydyn nhw'n gallu ei wneud, hefyd.

Dylen nhw adael i **denantiaid** gael dweud eu barn nhw am y cynlluniau.

Dylai'r cynlluniau fod yn dda i'r gymuned leol. Er enghraifft, drwy greu swyddi newydd.

Dylai'r cynlluniau fod yn dda i'r **amgylchedd**.

Mae rhaid i'r cartrefi basio'r **Safon** bob blwyddyn.

Dylai'r **landlord** gael rhywun i wirio eu cynlluniau a'u cartrefi yn aml.

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Mae rhaid iddyn nhw ddweud wrth Lywodraeth Cymru sut maen nhw wedi pasio'r **Safon**.

Ac am unrhyw rannau dydyn nhw ddim wedi'u pasio. A pham.

Mwy o wybodaeth

Dydy'r canllawiau a'r dogfennau yn yr adran hon ddim ar gael fel fersiynau hawdd i'w deall.

Rhentu cartrefi

I ddysgu mwy am y gyfraith a rhentu cartrefi, [cliciwch yma - Deddf Rhentu Cartrefi \(Cymru\) 2016](#).

I ddysgu mwy am wneud yn siŵr bod cartrefi'n gyfforddus i fyw ynddyn nhw, [cliciwch yma - Rheoliadau Rhentu Cartrefi \(Ffitrwydd i fod yn gartref\) \(Cymru\) 2022](#).

I ddarllen canllaw i **landlordiaid** am rentu cartrefi o ansawdd da, [cliciwch yma - Ffitrwydd i fod yn gartrefi - canllaw i landlordiaid](#).

Diogelwch

I ddarllen Canllawiau Gweithredol y System Mesur Iechyd a Diogelwch ar gyfer Tai – [cliciwch yma](#).

I ddarllen canllaw i landlordiaid am [y System Mesur Iechyd a Diogelwch ar gyfer Tai](#), [cliciwch yma](#).

Diogelwch

I ddysgu mwy am ganllaw'r heddlu am gadw pethau'n ddiogel, [cliciwch yma - Secured By Design](#).

I ddysgu mwy am storio beiciau'n ddiogel, [cliciwch yma](#).

Gwresogi cartrefi

I ddarllen y [Weithdrefn Asesu Safonol](#), [cliciwch yma](#).

I ddysgu mwy am wresogi a diogelu'r amgylchedd, [cliciwch yma](#).

Diogelwch gwresogi

I ddysgu mwy am offer diogel sy'n llosgi olew, [cliciwch yma](#).

I ddysgu mwy am offer llosgi tanwydd solet diogel, [cliciwch ym](#).

Diogelwch tân

I ddysgu mwy am ddiogelwch tân mewn fflatiau, [cliciwch yma](#).

I ddysgu mwy am ddiogelwch tân mewn mathau arbennig o gartrefi, [cliciwch yma](#).

I ddysgu mwy am ddiogelwch tân lle mae pobl yn cysgu, [cliciwch yma](#).

I ddysgu mwy am reoli diogelwch tân mewn cartrefi, [cliciwch yma](#).

I ddysgu mwy am ddiogelwch tân a'r gyfraith, [cliciwch yma](#).

I ddysgu mwy am waliau allanol a diogelwch tân, [cliciwch yma](#).

Y lle sydd ei angen mewn cartrefi

I gael gwybod mwy am gael lle digonol mewn cartref, darllenwch **The Metric Handbook – Planning and Design Data**. Gallwch chi ddysgu mwy [yma](#).

Dylech chi hefyd edrych ar **Adrannau Maint a Chynllun Unedau'r system Dangosyddion Ansawdd Tai**. Gallwch chi ddysgu mwy [yma](#).

Dŵr

I weld mwy o wybodaeth am y gyfraith a'r cyflenwad dŵr, [cliciwch yma](#).

I ddarllen mwy am sut i arbed dŵr, [cliciwch yma](#). A [cliciwch yma](#).

Trydan

I ddysgu mwy am y nifer isaf o socedi pŵer a ddylai fod mewn cartref, [cliciwch yma](#).

Geiriau anodd

Amgylchedd

Yr amgylchedd yw lle rydyn ni'n byw. Mae'n cynnwys y tir, y môr, yr awyr, a phopeth sy'n byw arnyn nhw neu ynddyn nhw. Er enghraifft, planhigion, anifeiliaid, a physgod.

Landlord

Mae landlordiaid yn berchen ar gartrefi mae pobl eraill yn eu rhentu ac yn byw ynddyn nhw. Mae rhaid i landlordiaid sicrhau bod eu cartrefi mewn cyflwr da.

Tai cymdeithasol

Tai cymdeithasol yw cartrefi mae pobl yn gallu fforddio eu rhentu heb lawer o arian.

Tenant

Mae tenant yn rhywun sy'n rhentu ei gartref. Maen nhw'n talu eu landlord bob wythnos neu bob mis.